

Offender profiling: kunst of wetenschap

Joris Mulkers

Onderzoeker onderzoeksgroep Sociale Veiligheidsanalyse, Universiteit Gent

Corine de Ruiter

Klinisch psycholoog Bijzonder hoogleraar Forensische psychologie, Universiteit Amsterdam

Hoofd afdeling Research, Dr. Henri van der Hoeven Stichting, forensisch psychiatrisch instituut te Utrecht

1.	Inleiding	3
2.	Profiling	4
3.	Profiling als politionele reberchetechniek	7
3.1.	Gedragsanalytische ondervraging	7
3.2.	Psychological autopsy	8
3.3.	Risicoanalyse	8
3.4.	Targetselectie	9
3.5.	Geographical profiling	9
3.6.	Asset profiling	10
4.	Offender profiling	10
4.1.	Conceptualisering	12
4.1.1.	Inductie/deductie	13
4.1.2.	Directe of indirecte daderprofielanalyse	14
5.	Bevleit	24

Offender profiling: kunst of wetenschap

1. Inleiding

ultieme rekerchetechniek?

Daderprofielanalyse als vrije vertaling van het Angelsaksische neologisme *offender profiling*,¹ is een politionele rekerchetechniek die zich in grote mate baseert op de analyse van het gedrag van de onbekende dader op de *crime scene*, om nadere bijzonderheden over zijn persoonlijkheid en zijn socio-culturele achtergrond aan te reiken.² De composiet die dit profiel oplevert zou de verdachte herkenbaar maken voor mensen uit zijn omgeving³ (c.q. de politiediensten). De laatste decennia nam deze rekerchetechniek bijna mythische proporties aan. Het leek soms het ultieme middel om niet-opgeloste moord- en zedenzaken alsnog tot een goed einde te brengen.

de fictie voorbij

Analyse van de techniek en het nader belichten van de resultaten bracht gelukkig heel wat mensen terug met beide voeten op de grond. De nieuwe kijk op *offender profiling* distantieert zich meer en meer van de fictie die rond deze rekerchetechniek werd gecreëerd. Men zag in dat de techniek zoals hij in *The Silence of the Lambs* en tv-feuilletons als *Profiler* wordt voorgesteld niet echt aan

1. D. Canter, *Criminal Shadows*, London, Harper Collins Publishers, 1994, 299 p.
2. J. Mulkers, P. Ponsaers (prom.), *Criminelen en de politionele aanpak ervan, Deel II Rekerchetechnieken*, Onderzoek in opdracht van de Rijks-wacht, Universiteit Gent, Faculteit Rechten, Onderzoeksgroep Rechts-sociologie en criminologie, 2001, p. 89.
3. R.R. Hazelwood, 'Analyzing the rape and profiling the offender', in: R.R. Hazelwood en A.W. Burgess (red.) *Practical aspects of rape investigation*, New York, CRC Press Inc., 1995, p. 151-181.

de werkelijkheid beantwoordt. In deze bijdrage gaan we dieper in op de conceptualisering van deze rechetechiek.

Illustratie

Op 31 augustus 1888 vermoordde Jack the Ripper zijn eerste slachtoffer Mary Anne Nichols. Deze seriemoordenaar die toesloeg in het Londense East End doodde in totaal 5 vrouwen in een tijdspanne van enkele maanden (31 augustus 1888 tot 9 november van datzelfde jaar). Deze moordenaar uit het Victoriaans tijdperk heeft een ongehooflijke notoriteit opgebouwd doorheen de laatste eeuw. Zijn daden blijven tot de verbeelding spreken en niet in het minst omdat hij nooit werd gearresteerd. De vermoedens over zijn identiteit waren daarom grond van speculaties die heel wat mensen in opspraak brachten, zelfs een lid van de koninklijke familie.

2. Profiling

*mensen taxeren, evalueren
en beoordelen*

Het maken van een profiel van een persoon¹ op basis van zijn gedrag, zijn kleding, de manier waarop hij zich uitdrukt, enz. is bezwaarlijk een prerogatief van alleen politierechercheurs. In sociale en professionele relaties is het een dagelijks gebeuren. Het laat ons toe mensen die we ontmoeten of waarmee we samenwerken, 'in te schatten'. Kan ik deze collega vertrouwen? Mag ik ervan op aan dat die klant zijn betalingsverplichtingen zal nakomen? In ons dagelijks handelen trachten we mensen te taxeren, te evalueren of te beoordelen. De mogelijkheden die we daartoe benutten zijn legio en vaak erg persoonlijk. Zaken die onze perceptie van iemands persoonlijkheid kunnen beïnvloeden zijn de fysieke karakteristieken van de persoon, zijn kleding, diploma's, positie op het werk, enz. Naast deze uiterlijkheden zijn er subtielere kenmerken waardoor we ons kunnen laten leiden: zijn gevoel voor humor; zijn affectieve relaties (vrienden, partner, kinderen), organisatietalent dat hij tentoonspreekt, de boeken die hij leest of films die voor hem boeiend zijn, enz. De invalshoeken zijn onbeperkt. Denk bijvoorbeeld ook aan de gekende schriftanalyses waarbij grafologen trachten het karakter te analyseren op basis van het handschrift.

1. De eenzijdige verwijzing naar de mannelijke kunne gebeurde om de leesbaarheid van de tekst te bevorderen. Waar 'hij' staat kan ook 'zij' gelezen worden.

aflezen van gedrag Een bekend Belgisch strafpleiter zegt aan de gezichten van de juryleden aspecten van hun persoonlijkheid te kunnen aflezen: *“Mensen boven de vijftig jaar, die lees je aan hun gezichten. Rimpels zeggen veel over iemands karakter. Verbittering, zachtheid, vriendelijkheid: aan de trekken rond de ogen en de mond kun je zien wie iemand is.”* Ook uit het gedrag van juryleden kan je heel wat afleiden. *“Als ze na de beraadslaging glimlachend in je ogen kijken, dan voel je dat het pleit gewonnen is. Als ze de blik afwenden, stug naar de grond kijken, ziet het er minder goed uit. Een jurylid dat niet naar de pleidooien luistert, is meestal geen goede zaak. Voor hem of haar is het proces al uitgemaakt. Als ze zitten te knikken tijdens je betoog, weet je dat je goed zit.”*¹

betrouwbaar? In welke mate hebben we het echter bij het rechte eind wanneer we iemand taxeren? Hoe vaak gebeurt het dat we verrast worden door het handelen van iemand die men reeds jarenlang kent? *“Dat had ik nooit van hem verwacht!”*

deductie Waar we ons op baseren bij het opmaken van een profiel, hangt voornamelijk samen met onze eigen ervaringen en percepties. Met andere woorden handelt het hier om deductie. Interessant hierbij is dat de beoordeling vaak veel informatie geeft over de persoon die zich aan de profielstudie heeft gewaagd. Een oud spreekwoord waaraan we in deze context kunnen refereren luidt: zoals de waard is vertrouwt hij zijn gasten.

concrete criteria In een professionele context ziet men vaak dat er concrete criteria worden ontwikkeld waarop men mensen taxeert. Hierbij doet men enige afstand van ‘persoonlijke’ appreciatie en gebruikt eerder ‘objectieve’ kwalificaties. Zo kunnen we verwijzen naar de bankwereld waar men tracht inzicht te verwerven in de behoeften en het gedrag van de klanten. De computers worden daartoe uitgerust met zogenaamde klantgerichte systemen die alle beschikbare informatie over de klant samenbrengen en toegankelijk maken. Daarmee worden cliëntsegmentatie en zogenaamde maatwerkmomenten mogelijk gemaakt. Als bijvoorbeeld een bepaalde groep klanten is geïdentificeerd die in de levensfase zitten dat zij hun eerste huis kopen

1. A. De Graaf, ‘Jef Vermassen leest het in hun gezicht’, in: *De Morgen*, zaterdag 21 april 2001.

(een maatwerkmoment), kan iedereen in de groep benaderd worden met informatie over hetgeen de bank op dat vlak te bieden heeft.¹

Illustratie

De White Chapel moorden, zoals de aanslagen van Jack the Ripper werden genoemd, in de herfst van 1888 waren van een ongekende gruwel. Vier van de vijf moorden werden gevolgd door mutilatie van het lichaam. Het eerste slachtoffer van 'The Ripper' was Mary Ann Nichols, een 42-jarige prostituee die haar beroep uitoefende in de White Chapel regio in het Londonse East End. Zij werd teruggevonden in een donkere steeg met de keel overgesneden van oor tot oor. Een week later werd Annie Chapman, een andere prostituee (47 jaar) vermoord teruggevonden. Haar schamele bezittingen die ze bij zich had waren netjes uitgespreid langs haar gemutileerde lichaam. De moordenaar had organen uit haar lichaam getrokken. Het derde slachtoffer was de 44-jarige Elizabeth Stride. Haar lichaam werd gevonden in Berner Street, White Chapel op 30 september 1888. De politie vermoedde dat de dader werd gestoord in zijn bezigheden. Hoewel het slachtoffer de keel werd overgesneden, was haar lichaam niet verder verminkt. Het vierde slachtoffer werd dezelfde dag gevonden niet ver van Mitre Square. Catherine Eddowes, een 40-jarige prostituee, lag dood met haar ingewanden gedrapeerd over haar rechterschouder. Haar hoofd was afgehakt en haar oren waren weg. Het laatste slachtoffer dat toegeschreven werd aan Jack the Ripper was Mary Kelly die slechts 25 jaar was en dus heel wat jonger dan haar lotgenoten. Deze prostituee werd teruggevonden in haar appartement waar de Ripper ruim zijn tijd genomen had om het dode lichaam te mutileren ...

toepassing van profiling

Groepen die proberen met ongeldige papieren een land binnen te komen, zijn een nachtmerrie voor luchtvaartmaatschappijen. Zij riskeren namelijk boetes als ze passagiers vervoeren zonder geldige papieren. Deze maatschappijen zoeken daarom naar technieken om deze illegale immigratie te bestrijden. *Profiling* blijkt één van de mogelijkheden. Naast de omstandige controle van paspoorten, reisdocumenten en tickets zal men ook passagiers observeren. Etnische afkomst kan worden geassocieerd met bepaalde fysieke kenmerken

1. A. Jettinghoff, 'Voorkomen van Wanbetalen: Profielen in het privaatrecht', in: Van Koppen, P.J., Hessing, D.J., Crombag, H.F.M. (red.), *Het Hart van de Zaak, Psychologie van het Recht*, Deventer, Gouda Quint, 1997, p.63-78.

van de persoon waarbij ook de combinatie met kleding, gedrag en taalgebruik een rol kan spelen. Ook de meegevoerde bagage kan bij *profiling* een rol spelen. Zo kan men kijken in welke mate de ruimen handbagage gelieerd kan worden met de bestemming, verblijfsduur, ticketprijs, enz.¹ De incheckemployé zal – zeker bij risico-vluchten – aan deze techniek een handig hulpmiddel hebben.

3. Profiling als politionele rechetechiek

*onderdeel van
rechetechieken*

Binnen de politionele setting vinden we verschillende rechetechieken die op één of andere manier een vorm van *profiling* inhouden,² naast het befaamde *offender profiling* waar we verder in de tekst dieper op in zullen gaan. Denken we maar aan gedragsanalytisch verhoor, *psychological autopsy*, risicoanalyse, *target selection*, e.a.

3.1. GEDRAGSANALYTISCHE ONDERVRAGING

ondervraging op maat

Deze ondervragingstechniek kan worden toegepast bij het verhoor van verdachten van ernstige delicten zoals moord- en zedenzaken. Het gedragsanalytisch verhoor heeft in grote mate dezelfde uitgangspunten als de standaardverhoortechniek die meestal bij de politionele ondervraging wordt aangewend. Men focust echter ook op de gedragsmatige elementen van het misdrijf.³ Het gedrag van de dader tijdens het misdrijf en de motieven voor dat gedrag spelen bij de standaardverhoortechniek niet zo'n grote rol. Bij het gedragsanalytisch verhoor worden de zaak en de verklaringen van getuigen en slachtoffers geanalyseerd op aspecten die betrekking hebben op de persoonlijkheid van de dader. Zo kan de

1. Broekhaar, S., Identiteitscontrole bij grensoverschrijding, *Modus*, jrg. 8, 1999, p.11.
2. Zie voor een overzicht van de politionele rechetechieken: J. Mulkers, P. Ponsaers (prom.), *Criminelen en de politionele aanpak ervan, Deel II Rechetechieken*, Onderzoek in opdracht van de Rijkswacht, Universiteit Gent, Faculteit rechten, Onderzoeksgroep Rechts-sociologie en criminologie, 2001, 174.
3. N. Nierop, 'Verdachtenverhoor in gedragskundig perspectief', in: *Justitiële Verkenningen*, 24 (1998), nr. 4, p. 101-117.

ondervraging op maat worden gemaakt op het type persoonlijkheid van de verdachte.¹

3.2. PSYCHOLOGICAL AUTOPSY

achterhalen doodsoorzaak In bepaalde gevallen is de oorzaak van een overlijden niet duidelijk. Handelt het om moord, om een accidenteel of natuurlijk overlijden dan wel om zelfmoord.

achterhalen van intenties Psychologische autopsie gaat eventuele intenties van de overledene tot zelfdoding na, door mensen uit zijn omgeving te bevragen en onderzoek te doen om nadere informatie te bekomen over zijn gedrag, persoonlijkheid en mogelijke problemen (financiële, relationele, enz.) waarmee hij geconfronteerd werd.

toetsen met bevindingen De details uit dit onderzoek worden getoetst aan de bevindingen van de politie en de wetsgeencesheer omtrent de doodsoorzaak. De gedragswetenschappers die deze techniek bezigen, kunnen ook onderzoeksvoorstellen aandragen voor de enquêteurs om de (eventueel suïcidale) intenties van het slachtoffer te achterhalen.²

3.3. RISICOANALYSE

evalueren van dreigementen De techniek van risicoanalyse kan men in verschillende vormen terugvinden. Vaak gebruikt men deze recheteknik om de persoonlijkheid en motivatie van personen die bedreigingen hebben geuit te achterhalen teneinde te bepalen in welke mate zij hun dreigementen daadwerkelijk zouden uitvoeren. Onderzoek omtrent risicoanalyse reveleerde dat er linguïstische verschillen blijken te zijn tussen dreigementen die finaal ook worden uitgevoerd en bedreigingen die louter worden geuit opdat de dader enige medewerking van zijn slachtoffer zou verkrijgen. Men achterhaalde dat het risico op de daadwerkelijke uitvoering van het dreigement groter is wan-

1. W.F. Merrill, 'The art of interrogating rapists', in: *FBI Law enforcement bulletin*, januari 1995, p. 8-12.

2. E. Schneidman, *Guide to the Investigation and Reporting of Drug Abuse Deaths*, Washington DC, Government Printing Office, 1977; T Young, 'Procedures and problems in conducting a psychological autopsy', in: *International Journal of offender Therapy and Comparative Criminology*, 36 (1992), nr. 1, p. 43-52.

neer daders hun bedreiging kenbaar maakten in een actieve, dan wel in een passieve zin.¹

3.4. TARGETSELECTIE

grenscontroles Een andere vorm van risicoanalyse vindt men bij het typeren van personen bij bijvoorbeeld grenscontroles. Mensen waarvan vermoed wordt dat ze zich schuldig hebben gemaakt aan bepaalde misdrijven (illegale import/export) of waarbij men focust op bepaalde voertuigen, containers of andere voorwerpen die op één of andere manier worden geassocieerd met malafide praktijken.

optimaliseren opsporingsonderzoek Zo zullen bij grenscontroles inzake drugs bepaalde voertuigen (b.v. met buitenlandse nummerplaat met meerdere relatief jonge inzittenden) eerder geselecteerd worden voor een omstandig onderzoek. Op deze manier worden vroegere ervaringen met drugrunners gebruikt om het opsporingsonderzoek te optimaliseren.

3.5. GEOGRAPHICAL PROFILING

criminaliteit gespreid in de ruimte Criminaliteit is net zo min als tal van andere sociale fenomenen op regelmatige wijze in de ruimte gespreid. Dergelijke vaststelling geeft stof tot nadenken over het ruimtelijk aspect van criminaliteit. Geografische analyses van delinquentie worden aangewend in tal van concepten die op veiligheid betrekking hebben: stedenbouw, sociale politiek, preventie, forensisch onderzoek, enz.

omgevingspsychologie Het proces waarbij het ruimtelijk gedrag van de dader wordt afgeleid van de informatie over en de context van de delictplaatsen wordt in de literatuur als *geographical profiling* omschreven. Als theoretisch uitgangspunt van dit concept kan verwezen worden naar onderzoek inzake omgevingspsychologie² (*environmental psycholo-*

1. B. Tully, 'Applied and forensic psychological contributions to policing and expert witness work: Collaboration and conflict', in: X; (red.), *International Journal of Police Science and Management*. Vol. 1, nr. 2, p. 192-200.
2. Zie o.m. D. Canter, P. Larkin, 'The environmental range of serial rapists', in: *Journal of Environmental Psychology*, 1993, 13, 63-69; P.S. Brantingham, P.L. Brantingham, *Environmental criminologie*, Sage Publications, 1981; P.S. Brantingham, P.L. Brantingham, *Patterns in crime*, New York, Macmillan Publishing Co., 1984.

gy). Deze wetenschap postuleert o.m. dat de mentale representatie van de omgeving voor een dader samenhangt met de locatie van zijn residentie. Andere concepten stellen dat hun kennis over de structuur van de stad wordt gevormd door sociale activiteiten in de stedelijke regio. Aldus zijn misdrijven en slachtoffersselectie eerder gebonden aan de collectieve activiteitsruimte dan wel aan de residentie van de dader.

*woonplaats dader
identificeren*

Analyses die informatie aanreiken over de woonplaats van de dader kunnen een belangrijke bijdrage betekenen voor het opsporingsonderzoek wanneer er geen concrete informatie bestaat over de identiteit van de onbekende dader (b.v. het determineren van de buurt waar men een verzoek zou lanceren voor DNA-analyses bij een seksuele moord).

3.6. ASSET PROFILING

vermogensrecherche

Deze techniek past binnen de activiteiten omtrent vermogensrecherche. Het doel is om bepaalde individuen waarvan men vermoedt dat ze zich onledig houden met bepaalde lucratieve misdrijven (b.v. drugshandel) te detecteren. Zo wordt de handel en wandel van bepaalde verdachten (uitgaansleven, restaurantbezoek, bezit voertuigen, woningen, enz.) afgewogen aan het inkomen dat hij uit legale bron betreft. Het saldo levert een idee over het inkomen dat uit illegale handel wordt geput. Op deze wijze wordt de handel en wandel van een individu belangrijk voor het al dan niet verder investeren in een zaak en heeft men bij het verhoor van de verdachte onmiddellijk ernstige aanwijzingen m.b.t. zijn betrokkenheid in winstgevende maar illegale bezigheden.

4. Offender profiling

*dader getypeerd op basis
van persoonlijkheid en
socio-culturele achtergrond*

Daderprofielanalyse staat voor een relatief nieuwe opsporingstechniek die tracht informatie aan te reiken over de persoonlijkheid en socio-culturele achtergrond van de onbekende dader van bepaalde misdrijven, teneinde het opsporingsonderzoek te ondersteunen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de analyse van de *crime scene*, ondervraging van slachtoffers en getuigen, bestudering van medische rapporten of autopsieverslagen waarin de verwondingen van het slachtoffer zijn beschreven, studie van de resultaten van het

technisch-wetenschappelijk onderzoek, enz. De gegevens uit dit onderzoek moeten ons nader inlichten over het gedrag dat de dader reveleerde op de *crime scene*. Met deze informatie tracht men te komen tot een compositie van de dader waarbij zijn persoonlijkheidskarakteristieken en socio-culturele achtergrond worden geschetst. Vaak wordt het motief, dat men uit de *crime scene* tracht te ontleden als basis of als ondersteuning gebruikt bij de ontwikkeling van het *offender profile*.

Illustratie

Thomas Bond, een forensisch geneesheer, maakte naar aanleiding van de White Chapel moorden een offender profile dat als het eerste wordt erkend in de geschiedenis van het opsporingsonderzoek. Bond schreef aan het hoofd van de Criminal Investigation Division:

“De moordenaar moet een man zijn die fysisch sterk is, onverschillig en roekeloos. Er is geen bewijs dat hij een medeplichtige had. Naar mijn mening is het een man die lijdt aan periodische aanvallen van moorddadige en erotomane manie. De aard van de mutilaties wijzen op een man die een ziekelijke verhevigde seksuele drift heeft (Satyriasis). Het is natuurlijk ook mogelijk dat de moorddadige impuls ontwikkeld is uit wraakzuchtige of peinzende condities van de geest, of dat een religieuze manie aan de origine ligt van de ziekte. Ik geloof echter niet dat deze hypothese standhoudt. De moordenaars uiterlijke verschijning is waarschijnlijk vrij onschuldig, waarschijnlijk middelbare leeftijd en keurig en fatsoenlijk gekleed.

Ik denk dat hij gewoonlijk een mantel droeg of een overjas anders kon hij zich niet ongezien over de straat begeven als er bloed zichtbaar was op zijn kleding en handen.

In de veronderstelling dat de moordenaar voldoet aan voormelde beschrijving zou hij een solitair persoon zijn met excentrieke gewoontes. Hij is naar alle waarschijnlijkheid een man zonder een standvastige betrekking, en geniet enkel van een klein inkomen of pensioen. Hij woont waarschijnlijk tussen fatsoenlijke mensen die enige kennis hebben van zijn karakter en gewoonten. Zij hebben reden te vermoeden dat hij op bepaalde ogenblikken niet volledig over zijn volle geestelijke vermogens beschikt. Deze personen zullen echter niet willen praten en zijn beducht voor de politie. Zij vrezen voor problemen of beruchtheid.

Als er uitzicht was op een beloning zou dit hun scrupules kunnen overwinnen.” (Rumbelow, 1987, 140)¹

- focus op aspecten* Bij *offender profiling* wordt bij analyse van de *crime scene* en informatie die het opsporingsonderzoek oplevert, gefocust op aspecten als:
- victimologie;
 - de *modus operandi* of de wijze waarop het misdrijf werd gepleegd;
 - de psychoseksuele voldoening;
 - attitude en intimiteit die de dader reveleerde;
 - de socio-culturele context waarin het misdrijf plaatsvond.²

Daderprofielanalyse komt voort uit de toegenomen implementatie van gedragswetenschappen (psychologie, sociologie, psychiatrie, enz.)³ in het opsporingsonderzoek.

- voornamelijk toegepast op
gevoelsmatige misdrijven* Deze politieopsporingstechniek wordt voornamelijk toegepast bij misdrijven die aspecten van de persoonlijkheid van de delinquent reveleren. Misdrijven waar seksuele fantasieën een rol spelen of waarbij emoties als woede, haat, liefde en angst worden geuit, acht men hiervoor het meest geschikt.⁴

4.1. CONCEPTUALISERING

- inductie vs. deductie en
motief* We stellen vast dat de rekerchetechniek *offender profiling* op verschillende wijzen wordt geconceptualiseerd. Omdat het bezwaarlijk binnen het bestek van deze bijdrage past om een volledig overzicht te geven van de verschillende wijzen waarop men deze techniek vorm geeft, nemen wij twee vrij voor de hand liggende concepten

-
1. Eigen vertaling uit: G.M. Godwin, *Criminal psychology and Forensic Technology*, CRC Press, 2001, iii.
 2. J. Mulkers, P. Ponsaers (prom.), *Criminelen en de politieopsporingstechnieken*, Deel II, *Recherchetechnieken*, Onderzoek in opdracht van de Rijkswacht, Politie, Universiteit Gent, Faculteit Rechten, Onderzoeksgroep Rechtsociologie en Criminologie, 2001, 174.
 3. G. Vervaeke, E. Duchateau, J. Mulkers, 'Daderprofielanalyse', *Panopticon*, 21, p. 208-224.
 4. P. Van Den Eshof, J.L. Jackson, N. Nierop, 'Profielanalyse in de politiepraktijk', in: P.J. Van Koppen, D.J. Hessing, H.F.M., Crombag (red.), *Het hart van de zaak, Psychologie van het Recht*, Gouda Quint, 1997, p. 220-241.

onder de loep. Wij focussen in deze bijdrage op het onderscheid inductie/deductie en gaan na in welke mate het motief begrepen wordt bij het opmaken van een *profile*.

Illustratie

De historicus Paul Begg meende dat Aaron Kosminski de infame Jack the Ripper was. Kosminski was een geëmigreerde Poolse Jood die werkte als kapper in de White Chapel-regio. Een team van FBI-agenten en andere Amerikaanse experts onderzochten het forensisch materiaal en kwamen tot dezelfde bevinding. Volgens sommige politie-autoriteiten zou Aaron Kosminski de moorden ooit zelfs hebben bekend voor hij in het Colney Hatch Krankzinnigengesticht overleed in 1919. Hij zou verbleven hebben midden in de buurt waar de moorden werden gepleegd, in Mulberry Street. In welke mate het eerder genoemde offender profile van Bond correspondeert aan de vermeende dader Kosminski is ons echter niet bekend ...

4.1.1. Inductie|deductie

Crime Scene Analysis vs. Investigative Psychology

In grote lijnen is er een dichotomie te herkennen in de conceptuele procedures inzake daderprofielanalyse. Enerzijds is er de deductieve benadering (*Crime Scene Analysis – FBI*)¹ en anderzijds de wetenschappelijke – inductieve – aanpak (*Investigative Psychology – Canter*)². *Crime Scene Analysis* vormt een combinatie van praktijkervaring, klinische psychologie en enige kennis van forensische wetenschappen. Hoewel er een aantal onderzoeken werden verricht (b.v. inzake *organized/disorganized crime*³) en typologieën werden opgesteld (b.v. *crime classification manual*)⁴ ontbreekt het aan een reële theoretische basis. Menselijk gedrag wordt gereduceerd tot enkele waarneembare parameters die tot het karakteriseren van een onbekende dader leiden. De typologieën betreffen een uitgebreide hoeveelheid crime-scene-indicatoren en de geassocieerde heuristische inferenties. Het daderprofiel blijft echter een subjectieve interpretatie.

1. J.E. Douglas, A.W. Burgess, A.G. Burgess, R.K. Ressler, *Crime Classification Manual*, Jossey-Bass Publishers, San Francisco, 1997, p. 374.
2. D. Canter, *Criminal Shadows*, Harper Collins Publishers, 1994, p.301.
3. J.E. Douglas, A.W. Burgess, A.G. Burgess, R.K. Ressler, *o.c.*, p. 374.
4. *Ibid.*, p. 374.

- relatie elementen en dader* Een wetenschappelijke benadering van daderprofielanalyse vinden we in het concept dat toegepast wordt door David Canter¹ (*Investigative Psychology*). Deze laatste postuleert het principe dat er een betrouwbare relatie moet bestaan tussen elementen op de plaats van de feiten en de kenmerken van de persoon van de dader. Zijn uitgangspunten worden ondersteund door de principes van consistentie en specificiteit van het menselijk handelen.²
- diagnostische activiteit* Een tussenliggend concept is dit van de 'diagnostische activiteit'.³ Dit ontwijkt de polarisatie tussen voormelde benaderingen en streeft naar een pragmatische oplossing. Diagnostische activiteit moet voldoen aan de eisen van betrouwbaarheid en validiteit. Dit betekent dat de gedachtegang die door de analist gevolgd wordt, geëxpliciteerd moet worden en dat de interpretatie van de gegevens zo dicht mogelijk aansluit bij de gegevens zelf.

4.1.2. Directe of indirecte daderprofielanalyse

- het motief* Analyse van het gedrag van daders op een *crime scene* laat ons toe informatie aan te reiken over de persoonlijkheidskarakteristieken en socio-culturele achtergrond van de dader. Sommige auteurs duiden op het belang van het motief bij deze rechtechniek. Zij focussen bij de crime-sceneanalyse op het waarom van de handelingen. "Once the (crime scene) material has been collected, referred to as the 'WHAT' of the crime, the profiler attempts to determine the 'WHY' of the crime, that is, the motivation to commit such a crime. A basic premise of profiling is that if the WHAT and the WHY of the crime can be determined the 'WHO' will follow."⁴
- tussenstap* In het licht van een pragmatische ondersteuning van het politionele werk is het belangrijk aansluiting te vinden bij concepten die voor het opsporingsonderzoek onmiddellijk bruikbare resultaten kunnen opleveren. Bij het opsporingsonderzoek naar een onbekende dader van bepaalde misdrijven (b.v. gewelddaden) is het (mogelijke) mo-

1. D. Canter, *o.c.*, p.301.

2. D. Canter, 'Psychology of offender profiling', in: R. Bull, D. Carson, (red.), *Handbook of psychology in legal contexts*, Wiley, New York, p. 344-355.

3. G. Vervaeke, E. Duchateau, J. Mulkers, 'Daderprofielanalyse', in: *Panopticon*, 21, p. 208-224.

4. A. Pinizzotto, 'Forensic Psychology: Criminal Personality Profiling', in: X. (red.) *Journal of Police Science and Administration*, vol. 12, p. 32-40.

tief naast de bevindingen van technisch-wetenschappelijke aard (vingerafdrukken, DNA-sporen e.d.) en getuigenverklaringen het belangrijkste gegeven waarmee de speurders aan de slag gaan. Het determineren van het motief is volgens bepaalde auteurs een noodzakelijke tussenstap bij het ontwikkelen van een daderprofiel. Wraak, financieel gewin, jaloezie, boosheid, woede, enz. zijn drijfveren die vaak direct uit de context van het criminele gebeuren kunnen worden gehaald. Enkele voorbeelden:

- een oudere dame en haar reeds gepensioneerde zoon worden in hun woning overvallen en omgebracht. Het paar dat bekend stond als welgesteld werd beroofd van geld en juwelen;
- een bij de politie bekende drugs crimineel heeft schulden bij een dealer die bekend staat om zijn gewelddadig gedrag. De drugsverslaafde wordt na menigmaal te zijn bedreigd door voormelde dealer dood aangetroffen. Hij werd na een handgemeen met een mes neergestoken;
- een gehuwde vrouw wordt samen met haar minnaar dood aangetroffen in haar woning. Het paar werd blijkbaar verrast tijdens het liefdesspel. De bedrogen echtgenoot heeft geen sterk alibi.

motief niet altijd duidelijk

Bij sommige geweldplegingen is het motief minder evident. Een vrouw wordt teruggevonden op een verlaten plaats. Haar lichaam was zwaar gemutileerd achtergelaten. De dader had haar postmortaal met een scherp voorwerp verkracht. Hij had een borst van het slachtoffer afgesneden en meegenomen.

benaderingswijze

In de volgende beschrijving zoeken we enkele studies en benaderingswijzen die direct van de crime-scenekarakteristieken naar een profiel van de onbekende dader werken (directe daderprofielanalyse), alsook deze die met de elementen aangetroffen op de *crime scene* een motief trachten te achterhalen om met deze informatie tot het profiel van de dader te komen (indirecte daderprofielanalyse).

4.1.2.1. De directe daderprofielanalyse

crime scene als uitgangspunt

Hoewel het motief bij *profiling* door sommigen als fundamenteel naar voor wordt geschoven,¹ vindt men dit niet steeds terug in deductieve noch inductieve benaderingen en studies. De georganiseerd/disorganized-dichotomie die door de Behavioral Science Unit

1. R.R. Hazelwood, A.W. Burgess, 'Practical aspects of rape investigation: a multidisciplinary approach', CRC Press, New York, 1995, p. 115-154.

(BSU) van de FBI werd ontwikkeld, probeert een daderprofiel op te leveren vanuit de elementen die de *crime scene* reveleren.¹

*motief is een problematisch
begrip*

Hoewel het motief vaak als een belangrijke factor naar voor wordt geschoven bij het opmaken van een *offender profile*, stelt men echter: "Motivation is a difficult factor to judge because it requires dealing with the inner thoughts and behaviour of the offender. Motivations can more easily be determined in the organized offender who premeditates, plans and has the ability to carry out a plan of actions that is logical and complete. On the other hand the disorganized offender carries out his crimes by motivations that frequently are derived from mental illnesses and accompanying distorted thinking".²

De organised/disorganised-dichotomie vormt in deze een voorbeeld van directe daderprofielanalyse (zie tabel 1).

-
1. R. Ressler, A. Burgess, J. Douglas, *Sexual Homicide, Patterns and Motives*, Lexington Books, 1995, p. 121-133.
 2. J. Douglas, R. Ressler, A. Burgess, C. Hartman, 'Criminal Profiling from Crime Scene Analysis', in: *Behavioral Sciences & the Law*, vol. 4, nr. 4, p. 401-421.

Georganiseerde moordenaar	Eigenschappen op de plaats der feiten	Niet-georganiseerde moordenaar	Eigenschappen op de plaats der feiten
<ul style="list-style-type: none"> - hoog IQ - sociaal - voorkeur voor hoog gekwalificeerd werk - enig of oudste kind - vader met vast werk - weinig discipline tijdens kindertijd - zelfcontrole tijdens misdaad - alcoholgebruik tijdens misdaad - heeft een partner - is mobiel - volgt het verschijnen van de misdaad in de media - kan van werk/woonplaats veranderen - seksueel competent 	<ul style="list-style-type: none"> - misdaad is gepland - slachtoffer is hem onbekend en gekozen volgens typekenmerken - plaats van misdaad weerspiegelt zijn voorbereiding - personalisatie van het slachtoffer - gecontroleerde conversatie - eist onderdanigheid van het slachtoffer - slachtoffer wordt vastgebonden - agressie voor de moord - lijken worden verborgen of begraven - lijk wordt getransporteerd - geen wapens of sporen ter plaatse achtergelaten 	<ul style="list-style-type: none"> - gemiddeld IQ - sociaal onvolwassen - weinig gekwalificeerd werk - bij de laatst geboren kinderen - vader met onstabiel werk - strenge ouderlijke discipline - angststemmingen tijdens misdaad - weinig alcoholgebruik tijdens misdaad - leeft alleen - leeft en werk in de buurt van het misdrijf - is weinig geïnteresseerd in de media - verandert niets aan zijn levensstijl 	<ul style="list-style-type: none"> - misdaad is spontaan - slachtoffer of plaats zijn hem bekend - plaats van misdaad is zeer wanordelijk - depersonalisatie van het slachtoffer - minimale conversatie slaat onmiddellijk gewelddadig toe - gebruikt geen of weinig boeien - seksuele daden <i>post mortem</i> - lijken worden open en bloot achtergelaten - bewijsstukken en wapens ter plaatse achtergelaten - lijk wordt ter plaatse achtergelaten

Tabel 1: organised/disorganised-dichotomie

consistentiehypothese

Een andere vorm van directe daderprofielanalyse vertrekt van de consistentiehypothese.¹ Dit concept baseert zich op de standvastigheid van gedrag van een individu die zijn persoonlijkheid en levensstijl beïnvloeden. Een individu vormt in zijn jeugd cognitieve scripts die o.a. betrekking hebben op agressief gedrag. De interpersoonlijke, interactieve strategieën die een individu ontwikkelt zouden thematisch consistent blijven gedurende het leven. Dit zou betekenen dat deze strategieën consistent zijn tussen de verschillende delicten die een dader pleegt, maar ook tussen de delicten en het gedrag in niet-criminele situaties. Canter en Salfati trachten een

1. D. Canter, 'Psychology of offender profiling', in: *o.c.*

empirisch ondersteunde typologie van moordenaars op te maken. Zij postuleren dat de crime-scenekarakteristieken kunnen geïnclassificeerd worden in drie thema's: een expressief-impulsief thema, een instrumenteel opportunistisch thema en een instrumenteel-cognitief thema. Hun onderzoek reveleerde dat 65% van de moordenaars in deze typologie konden worden ondergebracht.¹

*psychoanalytische
invalshoek*

Andere auteurs benaderen het gedrag van seriemoordenaars vanuit een psychoanalytische invalshoek. Aan de hand van deze theorie wordt een verklaring gegeven voor het fenomeen van de seriemoord. Er wordt gepostuleerd dat een seriemoordenaar gefixeerd is op een of meer psycho-seksuele ontwikkelingsstadia uit zijn kinderjaren. Tijdens de latente fase socialiseert hij niet en zal het id het ego domineren waardoor er geen superego (geweten) wordt ontwikkeld. De fixaties zijn de bron van fantasieën die verder groeien tijdens de puberteit en niet verdrongen worden in het onderbewuste wegens het ontbreken van het superego. Tijdens de volwassenheid komt dit aan de oppervlakte ingevolge de dominantie van het id en het ontbreken van een remmend superego.² Volgens Pistorius manifesteert dit zich symbolisch of direct op de *crime scene*. De *crime scene* wordt in dit concept eveneens onmiddellijk gerelateerd aan de persoon (c.q. persoonlijkheid) van de dader.

*correlatie
persoonlijkheidsstoornissen
en crime-
scenekarakteristieken*

In deze context kan men ook verwijzen naar de directe correlatie van persoonlijkheidsstoornissen die men afleidt uit crime-scenekarakteristieken. Zo werd een relatie gelegd tussen delictkenmerken en daderkenmerken door Cornell *et al.*³ Zij stelden een relatie vast tussen de wijze van geweldpleging bij het misdrijf en psychopathie. Dit onderzoek reveleerde dat instrumenteel- gewelddadige daders hoger scoorden op de *Psychopathy Checklist-Revised* (PCL-R) dan reactief-gewelddadige daders.

-
1. C.G. Salfati, D. Canter, Differentiating stranger murders: 'Profiling offender characteristics from behavioural styles', in: *Behavioral Sciences and the Law*, 17, 1999, p. 391-406.
 2. M. Pistorius, *The psychoanalytical origin of serial killers: Illustrated by South African case studies*, (niet gepubliceerd).
 3. D.G. Cornell, J. Warren, G. Hawk, E. Stafford, G. Oram, D. Pine, 'Psychopathy in instrumental and reactive offenders', in: *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 64 (1996), p. 783-790.

4.1.2.2. De indirecte daderprofielanalyse

motivationale aspect als
basis

Bij onderzoek naar verkrachtingen met onbekende dader neemt Hazelwood het motief van de dader als basis voor het *offender profile*.¹ Het motivationele aspect wil hij destilleren uit de handelingen van de dader bij het delict. Hij maakt hiervoor gebruik van de door Groth, Burgess en Holstrom ontwikkelde typologie² en voegt er een crimineel type aan toe. Groth, Burgess en Holstrom zien verkrachting als een pseudoseksuele daad, die in feite om agressie en dominantie handelt. Zij refereren aan individuele ontwikkelingsstoornissen bij de dader om verkrachting te verklaren. Zij onderkennen een machtsverkrachter, die zij in twee subtypen onderverdelen: het type dat angst en onzekerheid ten aanzien van vrouwen overwint door overcompenserend machtsvertoon (*power reassurance type*) en het type dat verkrachting ziet als bevestiging van zijn viriliteit en dominantie (*power assertion type*). Het gebruik van geweld is instrumenteel. Daarnaast beschrijven zij een kwade en een sadistische verkrachter, die nauwelijks afwijken van eerdere beschrijvingen van deze typen. Het door Hazelwood toegevoegde criminele type is de enige wiens primaire motivatie seksueel gericht zou kunnen zijn. Typisch voor deze dader is dat hij de aanranding pleegt bij het begaan van een ander delict (b.v. diefstal), waarbij dit laatste in feite het objectief van zijn criminele handelen was.

-
1. R.R. Hazelwood, A.W. Burgess, *Practical aspects of rape investigation: a multidisciplinary approach*, CRC Press, New York, 1995, p. 115-154.
 2. A.N. Groth, A.W. Burgess, L.L. Holstrom, 'Rape: Power, anger and sexuality', in: *American Journal of Psychiatry*, 11 (1977), nr. 134, p. 1239-1234.

Op basis van de originele beschrijving van Hazelwood en Burgess waarin de vier eerstgenoemde categorieën werden behouden, ontwikkelden Keppel en Walter een classificatie voor seksuele moorden.¹

Power-assertive	Power-reassurance	Anger-retaliatory	Anger-excitation
verkrachting is gepland, moord is niet gepland	verkrachting is gepland, moord is niet gepland	verkrachting en moord zijn gepland	verkrachting en moord zijn gepland
macht is belangrijke factor	macht is belangrijke factor	gedreven door woede	gedreven door woede
toenemende agressie t.a.v. het slachtoffer verzekert controle macht	voert fantasieën uit, zoekt geruststelling bij het slachtoffer	zoekt wraak voor zijn woede tegen andere personen door een symbolisch slachtoffer aan te randen	vergriipt zich aan marteling, uitbuiting en/of mutilatie, dit versterkt het fantasielevens van deze moordenaar

Tabel 2: classificatie voor seksuele moorden

- parameters* Tegenover deze drijfveren worden aspecten van de persoonlijkheid van de dader en zijn socio-culturele achtergrond geplaatst. In de volgende tabel wordt het profiel van de onderscheiden types weergegeven. Het daderprofiel stamt uit voornoemd artikel, waaruit de belangrijkste kenmerken, weliswaar zonder de subtiele nuances, worden gedestilleerd. Om het geheel te structureren wordt het daderprofiel geschetst binnen vijf rubrieken:
- leeftijd/fysiek;
 - karaktertrekken;
 - sociaal en relationeel leven;
 - opleiding, werk, militaire dienst;
 - criminele antecedenten en;
 - bezittingen.

1. R. Keppel en R. Walter, 'Profiling Killers: A revised classification model for understanding sexual murder', in: *International Journal of Offender Therapy and Comparative criminology*, 1999, 4, nr. 43, p. 417-437.

Tabel 3: *daderprofielen en parameters*

	power-assertive	power reassurance	anger-retaliatory	anger excitation
leeftijd/fysiek	<ul style="list-style-type: none"> - vooraan in de 20 - machoimago (body builder, tatoeages) 	<ul style="list-style-type: none"> - midden 20 	<ul style="list-style-type: none"> - midden tot achteraan in de 20 - wat jonger dan zijn slachtoffers - sportief 	<ul style="list-style-type: none"> - leeftijd kan erg verschillen - meestal rond de 35 bij eerste moord - iemand met een goed voorkomen
karakteristieken	<ul style="list-style-type: none"> - emotioneel primitief - arrogante en neerbuijgende houding t.a.v. anderen - geen contacten met inrichtingen voor verzorging van mentaal gestoorden - tegen onconventionele seksuele interesses, sterke anti-homoseksuele attitude - anti-sociaal - winner takes it all mentaliteit 	<ul style="list-style-type: none"> - lijkt saai en emotioneel niet betrokken - overmatig veel dagdromen - compulsief gedrag - kan m.b.t. mentale stoornissen een verwijzing gehad hebben naar professionele hulpverlening omdat hij niet bereikt wat binnen zijn mogelijkheden ligt - immature persoon - heeft geen zelfvertrouwen om deel te nemen aan 'het leven' - voelt zich inferieur en kan niet tegen kritiek van groepsleden 	<ul style="list-style-type: none"> - explosieve persoonlijkheid, impulsief, snel humeurig en egoïstisch - hij is niet teruggetrokken maar gedraagt zich als een eenling in de groep - seksueel gefrustreerd, mogelijk impotent - geërrotiseerde woede wordt gelinkt met seksuele competentie - door zijn gedrag vaak in conflict met autoriteiten - mentaal gezien kan zijn onvoorspelbaar gedrag geresulteerd hebben in een verwijzing naar een mentale gezondheidsdienst of -werker 	<ul style="list-style-type: none"> - verstandig en gemakkelijk in de omgang met anderen - kan gemakkelijk andere mensen bedriegen - compulsief en structureel georganiseerd - hoewel geen alcoholgebruik is het mogelijk dat er chemische drugs gebruikt worden om fantasieën aan te wakkeren
sociaal, relationeel leven	<ul style="list-style-type: none"> - cruises - zwaar drug- en alcoholgebruik (om te imponeren) - geen black-outs door drug- en alcoholgebruik - geen 'teamspeeler', een alleenstaande figuur 	<ul style="list-style-type: none"> - groot repertoire aan seksuele fantasieën - gaat door fantasieën noden vervullen eerder dan afwijzing te riskeren, wat leidt tot een inadequaat seksleven - sociaal geïsoleerd zonder vrienden (van geen der beide kunne) 	<ul style="list-style-type: none"> - oppervlakkige sociale relaties en beperkt tot kroegenoten - iemand die men niet goed kent - speelt teamsporten waarmee fysiek contact gemoeid is - wanneer hij zich uitgedaagd voelt door vrouwen gebruikt hij verschillende vormen van agressie en degradeert hen 	<ul style="list-style-type: none"> - goed huwelijk - in het huwelijk gedraagt hij zich als een plichtsgetrouwe en conventionele echtgenoot

	power-assertive	power reassurance	anger-retaliatory	anger excitation
	<ul style="list-style-type: none"> - geen 'teamspeler', een alleenstaande figuur - meerdere doch geen succesvolle relaties, huwelijk 	<ul style="list-style-type: none"> - gezien als een cenzaat en excentriek - meestal ongehuwd - geen achtergrond met normale seksuele activiteiten 	<ul style="list-style-type: none"> - heeft een ongelukkig huwelijk of de partners zijn uit elkaar gegroeid - geweld binnen het gezin - buitenechtelijke relaties 	
opleiding / job / militaire dienst / recreatie	<ul style="list-style-type: none"> - individuele gevechtssporten (worstelen, judo, karate) - school <i>drop out</i> - militaire dienst voortijdig beëindigd 	<ul style="list-style-type: none"> - presteerde onder zijn niveau op school, met een leerprobleem doch komt door het systeem - geen abnormale problemen bij militaire dienst; is een niet-ambitieuze, passieve soldaat die orders aanneemt - geen atletische activiteiten - leeft thuis en tracht te overleven op een klein inkomen; bij gebrek aan inkomen kan hij handarbeid doen om basisnoden te vervullen - hij leeft, werkt en speelt in buurt die hij goed kent en verplaatst zich meestal lopend 	<ul style="list-style-type: none"> - door disciplinaire sancties vernederd is hij meestal een school <i>drop out</i> die niet bereikt heeft wat binnen zijn mogelijkheden lag; - bij militaire dienst is hij door zijn onstandvastig gedrag ontslagen 	<ul style="list-style-type: none"> - voorziet in een goed inkomen - zijn arbeidsverleden kan vrij tumultueus zijn tot het ogenblik dat hij arbeid vindt met weinig toezicht; soms interesse voor mechanica en handarbeid. Inmiddels dit het geval is, zoekt hij een job in semi-opleide beroepen (automotechnica, schrijnwerkerij of specialiteit in een fabriek) - opleiding: 2 jaar universiteit. - bij militaire dienst: <i>good officer material</i>
criminele antecedenten	<ul style="list-style-type: none"> - inbraak, diefstal en roof 	<ul style="list-style-type: none"> - <i>window peeping</i>, fetisjistische activiteiten, huisvredebreuk, diefstal - de doding is gestuurd door fantasie; eens deze over is laat hij een gedesorganiseerde <i>crime scene</i> achter met heel wat waardevolle bewijsmiddelen 		

	power-assertive	power reassurance	anger-retaliatory	anger excitation
bezittingen	<ul style="list-style-type: none"> - goed onderhouden auto - draagt wapens - als hij erotische magazines leest: type Playboy, Penthouse 	<ul style="list-style-type: none"> - erotische pornografie - als hij een autop heeft is het een ouder model dat onderhoud en reparatie nodig heeft 	<ul style="list-style-type: none"> - kan Playboy of soortgelijke erotische magazines gebruiken uit nieuwsgierigheid, hij gebruikt geen porno voor seksuele stimulatie 	<ul style="list-style-type: none"> - het pornografisch materiaal heeft een aspect van terreur en schaars geklede vrouwen; vaak bevat de literatuur aspecten van bindingen en sadisme - afgeschermd geritualiseerde gedragingen, paraphernalia en souvenirs, moordkit en geprefereerd pornografisch materiaal bevinden zich in een afgeschermd 'griezelkamer'(-een donkere muurkast, kamer, kelder, of ruimte onder de grond; hij kan hiervoor ook een verlaten schuur, hut of garage gebruiken) omdat deze bijzondere ruimtes ontworpen zijn om zijn fantasieën te ontwikkelen en verfijnen kunnen er tal van aanwijzingen m.b.t. masochistische en sadistische interesses worden aangetroffen

*vier types van
seriemoordenaars*

Holmes en Deburger herkennen op basis van het motief vier types van seriemoordenaars: *visionary type*, *mission-oriented type*, *hedonistic type* en *power/control-oriented type*.¹ Het visionaire type is een psychotische doder. Hij hoort stemmen of heeft visioenen over God of demonen die hem aanzetten tot moorddadige handelingen. Het tweede type (*missionaire type*) is de seriemoordenaar die meent een missie te vervullen te hebben. Hij zal mensen die hij beschouwt als onwaardig om met anderen te leven ombrengen, b.v. prostituees of jonge vrouwen maar ook andere groepen kunnen het slachtoffer zijn van dit type seriemoordenaar. De moordenaars kunnen geklasseerd worden volgens de taxonomie van Hazelwood en Douglas als 'georganiseerd non-sociaal' of 'gedesorganiseerd asociaal'.² Het hedonistische type moordt voor de kick. De lustmoordenaar kan gezien worden als een subcategorie van dit hedonistische type vanwege het seksueel genot dat zij putten uit de moordende handeling. Antropofagie (kannibalisme), verminking, necrofilie, of andere vormen van seksuele aberratie komen voor bij dit type van seriemoorden. De moordenaar wordt als intelligent omschreven. Onderzoek naar dit type kan zeer moeilijk zijn, zeker als de dader maar korte tijd ergens verblijft om dan weer verder te reizen. Moordenaars van dit type slagen er soms in om jaren uit de handen van justitie te blijven. Het laatste type, het macht-controletype, schept voldoening uit de complete controle die ze hebben over het weerloze slachtoffer. Dit type is niet psychotisch. Hij vertoont psychopatische of anti-sociale persoonlijkheidskenmerken.³

5. Besluit

In deze bijdrage wordt gedragsanalyse naast de gekende toepassingen in de sociale omgang en in commerciële context ook als politieonele rechetechiek besproken. Eén van de exponenten van deze opsporingstechniek is *offender profiling*. De profielanalyse van een onbekende dader blijkt op verschillende manieren te worden geconceptualiseerd. We stellen vast dat naast de inductieve en deductieve

-
1. R.M. Holmes, J.E. Deburger, 'Profiles in Terror', in: *Federal Probation*, vol. 49, 1985, p. 29-34.
 2. R.R. Hazelwood, J.E. Douglas, 'The Lust Murder', *FBI Law Enforcement Bulletin*, april 1980, p.1.
 3. R.M. Holmes, S.T. Holmes, *Profiling violent crimes: An investigative tool*. Thousand Oaks, CA: Sage, 1996.

methode, de techniek ook als diagnostische activiteit kan worden beoefend. Deze (nieuwe) invalshoek zou de polemiek die op dit ogenblik heerst tussen beide voornoemde concepten kunnen doorbreken of als mediërende factor gelden om verdere wetenschappelijke onderbouwing aan daderprofielanalyse als positionele researchetechniek te geven. Een ander relevant concept betreft het al dan niet gebruik van het motief van de dader, ontleend aan de *crime scene*, om te komen tot een daderprofiel. Dit wordt respectievelijk geduid als indirecte en directe daderprofielanalyse.

De aandacht voor de conceptualisering van de daderprofielanalyse als researchetechniek lijkt ons een belangrijk uitgangspunt bij nader onderzoek naar de betrouwbaarheid en validiteit ervan.

Inhoud

'Veiligheidsbeleid'

Stuurgroep:

Marc Cools

Koenraad Dassen

Michel De Smedt

Paul Ponsaers

Diane Reynders

Inleiding

Vat krijgen op onveiligheid

Integrale veiligheid

Het veiligheidsprobleem als maatschappelijk proces. Naar een geïntegreerd veiligheidsbeleid

Beleidscyclus

Zonder cyclus draait het vierkant

Prioriteiten

Prioriteiten kiezen in het veiligheidsbeleid: politiek, management of wetenschap?

Oplossingen

Gespecialiseerde politiezorg als oplossing voor veiligheidsproblemen

Basispolitiezorg: keuze te over?

De doelmatigheid van de politionele recherche: politionele researchmethoden en -technieken

Het politioneel rechercheproces

Organisatie

Organisatorische implicaties van een gekozen beleid

Evaluatie

Evaluatie van beleid. Beleid voeren en aan wetenschap doen: communicerende vaten of onverenigbare stielen?

Het evaluatieproces: een cyclisch gebeuren. De verschillende stappen in een evaluatieonderzoek

Feiten en plaatsen: over problemen inzake geografische contextualisering van geregistreerde misdaad

Actoren

Integrale veiligheidszorg en de ontwikkeling van een criminaliteitsbeleid: een belangrijke rol voor de 'Dienst Strafrechtelijk Beleid'

Cases

Criminaliteit in internationaal perspectief – Naar gestandaardiseerde registratie-instrumenten